

DET KONGELIGE BARNE-, LIKESTILLINGS-
OG INKLUDERINGSDEPARTEMENT

Prop. 40 L

(2010–2011)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i barnevernloven (krav til politiattester mv.)

*Tilråding fra Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet av 26. november 2010,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Stoltenberg II)*

1 Proposisjonens hovedinnhold

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet foreslår i denne proposisjonen lovendringer som skal legge til rette for bedre beskyttelse av barn i barnevernet.

Departementets hovedforslag gjelder endringer i barnevernlovens krav til politiattester. Departementet foreslår å innarbeide politiregisterlovens regler om barneomsorgsattester i barnevernloven. Barneomsorgsattest er politiattest for personer som skal ha omsorg for eller oppgaver knyttet til mindreårige. Dagens regler om krav til politiattest i barnevernet ble innført med virkning fra 1. november 1999. Formålet var å hindre seksuelle overgrep mot barn som mottar tiltak fra barneverntjenesten. Formålet med reglene om barneomsorgsattest er mer omfattende. Hensikten er å gi bedre beskyttelse mot overgrep eller alvorlig, skadelig innflytelse på mindreårige. Departementet legger til grunn at politiattester som kreves i barnevernet bør følge det bredere formål som reglene om barneomsorgsattest legger opp til. På denne måten styrkes beskyttelsen av barn. Det er samtidig viktig å se krav om politiattester i sammenheng med andre tiltak for å beskytte barn.

Barneomsorgsattester er mer omfattende enn politiattestene som i dag kreves i barnevernet. Politiregisterlovens regler om barneomsorgsattest skal skape ensartet praksis på de områdene

der det kreves politiattest for personer som har omsorg for eller oppgaver knyttet til barn. Denne proposisjonen inneholder nødvendige lovforslag for innarbeiding av reglene om barneomsorgsattester i barnevernloven. Forslagene om endringer i barnevernloven kan tre i kraft før politiregisterloven trer i kraft.

I tillegg til anmerkninger knyttet til seksualforbrytelser mot barn, omfatter barneomsorgsattester anmerkninger knyttet til seksualforbrytelser mot voksne, drap, narkotikaforbrytelser og grov vold og ranskriminalitet. For øvrig foreslår departementet at det skal kreves uttømmende politiattest av fosterforeldre og foreldre i avlastningshjem.

Departementet foreslår i tillegg å presisere enkelte av dagens hjemler for når politiattest skal kreves. Det foreslås at personer som ikke er ansatt, men som har oppgaver som innebærer kontakt med barn og unge i barnevernet, skal fremlegge politiattest.

For så vidt gjelder konsekvensene av anmerkninger, foreslår departementet at anmerkninger som vil fremkomme på avgrenset barneomsorgsattest skal føre til utelukkelse fra oppgaver overfor mindreårige. Dette innebærer at anmerkninger knyttet til seksualforbrytelser og drap foreslås å føre til utelukkelse uten tidsbegrensning. Anmerkninger knyttet til narkotikaforbrytelser og grov vold og ranskriminalitet vil føre til utelukkelse i en bestemt periode; som hovedregel i 3

år. Anmerkninger som bare vil fremkomme på uttømmende attest, foreslås å medføre utelukkelse fra heldøgnsoppgaver hvis anmerkningen er egnet til å skape tvil om vedkommende er egnet for oppgaven.

Det fremmes i tillegg et mindre forslag om presiseringer i barnevernlovens hjemler for statlig tilsyn med kommunalt barnevern. Endringsforslagene ble varslet i Meld. St. 7 (2009-2010) Gjennomgang av særlovshjemler for statlig tilsyn med kommunene. Forslagene til presiseringer er utformet i samsvar med føringene i meldingen, og medfører ikke materielle endringer i tilsynsansvaret. Komiteen uttalte i Innst.180 S. (2009-2010) at den slutter seg til meldingens kapittel om barnevernet, og mener det er nødvendig med et godt tilsyn for å sikre barn rettigheter og vern.

For øvrig foreslås en mindre, regelteknisk endring i barnevernloven § 9-2.

2 Bakgrunnen for forslagene om endringer i barnevernlovens regler om politiattester

2.1 Ny politiregisterlov – regler om barneomsorgsattester

Stortinget sluttet seg 11. mars 2010 ved behandlingen av Prop 12 L (2009-2010) jf. Ot. prp. nr 108 (2008-2009) til Justisdepartementets forslag til ny politiregisterlov, se Innst. 139 L (2009-2010).

Lov 28. mai 2010 nr. 16 om behandling av opplysninger i politi og påtalemyndighet (politiregisterloven) inneholder regler om politiattest for personer som skal ha omsorg for eller oppgaver knyttet til mindreårige (barneomsorgsattest). Forslag til politiregisterlovens regler om barneomsorgsattest ble fremmet etter en omfattende høring på grunnlag av en interdepartemental utredning fra 2007. Utredningen foretok en gjennomgang av alle ordninger med politiattest for personer som utfører oppgaver overfor barn og unge. Arbeidsgruppen konkluderte bl.a. med at ordningen burde utvides til å omfatte andre forhold enn seksuelle overgrep mot barn. Arbeidsgruppen kom videre med konkrete anbefalinger knyttet til hvilke straffebud som skulle omfattes.

Hensikten med reglene om barneomsorgsattester er å bidra til å beskytte mot overgrep eller alvorlig, skadelig innflytelse på mindreårige. Reglene er utformet slik at hensyn til personvern, resosialisering og ressursbruk er ivaretatt så langt som mulig i lys av det overordnede beskyttelseshensynet.

Reglene om barneomsorgsattest skal videre skape ensartet praksis på de områdene der det kreves politiattest for personer som har omsorg for eller oppgaver knyttet til mindreårige.

Politiregisterlovens regler om barneomsorgsattest følger av politiregisterloven § 39.

Politiregisterloven § 39 lyder slik:

§ 39. Politiattest for personer som skal ha omsorg for eller oppgaver knyttet til mindreårige (barneomsorgsattest)

På politiattest som er begrunnet i formål som nevnt i § 37 første ledd nr. 4 skal det anmerkes om personen er siktet, tiltalt, har vedtatt forelegg eller er dømt for overtredelse av straffeloven §§ 162, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 199, § 200 annet ledd, § 201 første ledd bokstav c, §§ 201 a, 203, 204 a, 219, 224, § 229 annet og tredje straffalternativ, §§ 231, 233 og 268 jf. 267. Overtredelse av straffeloven §§ 192, 193, 194, 195, 196, 197, 199, § 200 annet ledd, § 201 første ledd bokstav c, §§ 201 a, 204 a og 233 skal anmerkes i samsvar med § 41 nr. 1. Overtredelse av straffeloven §§ 162, 203, 219, 224, § 229 annet og tredje straffalternativ, §§ 231 og 268 jf. 267 skal anmerkes i samsvar med § 40.

Det må foreligge særlige grunner for at det i forskrift gitt i medhold av annen lovgivning skal kunne innføres krav om flere eller færre straffebestemmelser enn de som følger av første ledd.

Politiattest som er begrunnet i formål som nevnt i § 37 første ledd nr. 5 kan være uttømmende og utvidet, jf. § 41, dersom det følger av annen lovgivning.

Bestemmelsen bygger på en inndeling mellom tilfeller der det kan kreves avgrenset attest (1. ledd) og tilfeller der det kan kreves uttømmende attest (3. ledd).

Avgrenset attest viser overtredelser av nærmere bestemte straffebud. Uttømmende attest viser alle strafferettslige reaksjoner som er registrert i reaksjonsregisteret.

Både avgrenset og uttømmende attest kan være utvidet. Det betyr at også verserende saker tas med.

Tilfellene der det kan kreves avgrenset attest, er situasjoner som omfattes av formålene i politiregisterloven § 37 nr. 4. Dette er situasjoner der formålet er å forhindre at personer begår overgrep mot eller har skadelig innflytelse på mindreårige, eller bidrar til å øke tilliten til at mindreårige tas hånd om av skikkede personer. Barneom-

sorgsattest begrunnet i dette formålet skal vise overtredelser av nærmere angitte straffebud som anses relevante i forhold til formålet om å beskytte barn og unge. Straffebudene er vurdert å ramme handlinger som er særlig alvorlige i relasjon til mindreårige og omfatter seksuelle overgrep mot barn og voksne, drap, narkotikaforbrytelser samt grov volds- og ranskriminalitet, se politiregisterloven § 39 første ledd.

Tilfellene der det kan kreves uttømmende attest, er situasjoner der slik attest kan bidra til å sikre at en person som skal adoptere eller over tid eller jevnlig skal ha heldøgns omsorgsansvar for mindreårige, er egnet for oppgaven, se politiregisterloven § 37 nr. 5. Slik attest kreves av personer som kommer i en helt spesiell særstilling overfor en sårbar gruppe. De mindreårige plasseres i deres private hjem hvor det offentliges mulighet for innsyn og kontroll er begrenset, og hvor mulighetene for overgrep og/eller skadelig påvirkning kan være stor. På slik uttømmende politiattest skal alle straffer, andre strafferettslige reaksjoner og andre tiltak som er registrert i reaksjonsregisteret som følge av lovbrudd, anmerkes.

Politiregisterloven § 37 nr. 4 og 5 lyder slik:

§ 37. Formål som berettiger bruk av politiattest

Politiattest, jf. § 36 første ledd nr. 1, kan bare brukes for å utelukke fysiske og juridiske personer fra stilling, virksomhet, aktivitet eller annen funksjon dersom (.....)

4. utelukkelse kan forhindre at personer begår overgrep mot eller har skadelig innflytelse på mindreårige, eller bidrar til å øke tilliten til at mindreårige tas hånd om av skikkede personer,

5. den kan bidra til å sikre at en person som skal adoptere eller over tid eller jevnlig skal ha heldøgns omsorgsansvar for mindreårige, er egnet for oppgaven

Politiregisterloven inneholder for øvrig generelle regler for utstedelse av politiattester. Disse reglene kommenteres nærmere der de har betydning for konkrete vurderinger av forslag om tilpasninger i barnevernloven. Det vises for øvrig til nærmere omtale av reglene om barneomsorgsattest i Ot.prp. nr. 108 (2008-2009).

2.2 Høringen – forslag til endringer i barnevernlovens regler om politiattester

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet sendte 12. mai 2010 på høring forslag om å

innarbeide politiregisterlovens regler om barneomsorgsattester i barnevernloven § 6-10. Det ble også foreslått å stille krav om politiattest i flere tilfeller enn i dag.

Følgende høringsinstanser ble invitert til å uttale seg:

Arbeidsdepartementet
 Finansdepartementet
 Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet
 Helse- og omsorgsdepartementet
 Justis- og politidepartementet
 Kommunal- og regionaldepartementet
 Kulturdepartementet
 Kunnskapsdepartementet
 Utenriksdepartementet
 Arbeids- og velferdsdirektoratet
 Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet
 (Bufdir)
 Barneombudet
 Barnevernets utviklingssenter i Midt-Norge
 Barnevernets utviklingssenter på Vestlandet
 Barnevernets utviklingssenter i Nord-Norge
 Datatilsynet
 Domstolsadministrasjonen
 Fylkesmennene
 Fylkesnemndene for barnevern og sosiale saker
 Helsedirektoratet
 Helseregionene
 Helsetilsynet i fylkene
 Høgskolen i Bergen
 Høgskolen i Bodø
 Høgskolen i Finnmark
 Høgskolen i Harstad
 Høgskolen i Lillehammer
 Høgskolen i Oslo
 Høgskolen i Sogn og Fjordane
 Høgskolen i Sør-Trøndelag
 Høgskolen i Telemark
 Høgskolen i Østfold
 Høgskolen i Volda
 Integrerings- og mangfoldsdirektoratet
 Landets distriktpsikiatriske sentra
 Landets kontrollkommissjoner
 Landets pasientombud
 Likestillings- og diskrimineringsombudet
 Nasjonalt folkehelseinstitutt
 Nasjonalt kunnskapssenter for folkehelsen
 Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS)
 Norges Forskningsråd (NFR)
 Norges Teknisk Naturvitenskapelige Universitet (NTNU)
 Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA)

Norsk senter for barneforskning (NOSEB)	Koordineringsutvalget for psykiatriske ungdomsteam
Norsk senter for menneskerettigheter	Landsforeningen for barnevernsbarn
Politidirektoratet	Landsorganisasjonen (LO)
Regionsenter for barne- og ungdomspsykiatri	Landsrådet for norske barne- og ungdomsorganisasjoner (LNU)
Regjeringsadvokaten	Nasjonalforeningen for folkehelsen
Regionale ressurscenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging	Norges Juristforbund
Riksadvokaten	Norges Kvinne- og Familieforbund
Riksrevisjonen	Norges Røde Kors
Sametinget	Norsk Barnevernsamband
Senter for medisinsk etikk (SME)	Norsk Folkehjelp
Sivilombudsmannen	Norsk Fosterhjemsforening
Statens helsetilsyn	Norsk Fysioterapeutforbund
Statens råd for funksjonshemmede	Norsk helse- og sosiallederlag
Statistisk sentralbyrå	Norsk Kommuneforbund
Sysselmannen på Svalbard	Norsk Lærerlag
Universitetet i Agder	Norsk organisasjon for asylsøkere (NOAS)
Universitetet i Bergen	Norsk Pasientforening
Universitetet i Oslo	Norsk Psykologforening
Universitetet i Stavanger	Norsk sykepleierforbund
Universitetet i Tromsø	Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO)
Utlendingsdirektoratet	Organisasjonen for foreldre/ barn tiltak
Utlendingsnemnda	Organisasjonen for Private Barneverntiltak (OPB)
Fylkeskommunene	PRESS – Redd Barna Ungdom
Kommunene	Redd Barna
Longyearbyen lokalstyre	Redd Barnas Rettighetssenter
Akademikerne	Ressurscenter for Pakistanske Barn
Antirasistisk senter	Rettspolitisk forening
Arbeidsgiverforeningen NAVO	Rådet for psykisk helse
Barnejuridisk Forum	SOS rasisme
Barneverninstitusjonenes Samarbeidsforum	UNICEF-komiteen i Norge
Childwatch International – UiO	Utdanningsforbundet
Den norske Legeforening	Utdanningsgruppens Hovedorganisasjon (UHO)
Den Norske Advokatforening	Voksne for Barn
Den Norske Dommerforening	Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund (YS)
Den norske tannlegeforening	
Fagforbundet	58 høringsinstanser har svart på høringen. Av disse har 53 avgitt realitetsuttalelse:
Fellesorganisasjonen (FO)	Arbeidsdepartementet
Flerfaglig fellesorganisasjon	Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet
Foreldre- og barntiltak i Norge	Helse- og omsorgsdepartementet
Forum for Barnekonvensjonen	Justisdepartementet
Funksjonshemmedes fellesorganisasjon	Kunnskapsdepartementet
Handels- og Servicenæringens Hovedorganisasjon (HSH)	Utenriksdepartementet
Helseansattes yrkesforbund	Arbeids-, og velferdsdirektoratet
Helsetjenestens lederforbund	Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet
Juridisk Rådgivning for kvinner (JURK)	Barneombudet
Juss-Buss	Datatilsynet
Jussformidlingen	Fylkesmannen i Aust-Agder
Jusshjelpa i Tromsø	Fylkesmannen i Hedmark
Kirkens bymisjon	Fylkesmannen i Oslo og Akershus
Kirkens Familievern	
KS	
Kontaktutvalget for innvandrere og norske myndigheter	

Fylkesmannen i Vest-Agder
 Fylkesmannen i Vestfold
 Fylkesmannen i Østfold
 Fylkesnemndene for barnevern og sosiale saker
 i Oslo og Akershus
 Helsedirektoratet
 Høgskolen i Harstad
 Integrerings- og mangfoldsdirektoratet
 Likestillings- og diskrimineringsombudet
 Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS)
 Politidirektoratet
 Riksadvokaten
 RBUP Helseregion Øst og Sør
 Regionalt senter om vold og traumatisk stress /
 RVTS Vest
 Statens helsetilsyn
 Statistisk sentralbyrå
 Universitetet i Oslo (medisinsk fakultet)
 Utlendingsdirektoratet
 Asker kommune
 Askøy kommune
 Horten kommune
 Larvik kommune
 Namskogan kommune
 Oslo kommune
 Sarpsborg kommune
 Stavanger kommune
 Åsford kommune
 Den norske advokatforening
 Den norske dommerforening
 Fagforbundet
 Fellesorganisasjonen (FO)
 Kontaktutvalget mellom innvandrerbefolkningen og myndighetene (KIM)
 KS
 Landsforeningen for barnehjemsbarn
 NHO
 Norges Kvinne- og familieforbund
 Norges Barnevernsamband
 Norsk Fosterhjemforening
 Norsk Psykologforening
 Organisasjonen for private barneverntiltak
 (OPB)
 Redd Barna.

Av disse har *AD*, *KD* og *UD* ikke hatt merknader.

For øvrig har Domstolsadministrasjonen, Akershus universitetssykehus, Regjeringsadvokaten, Arbeidsgiverforeningen Spekter og LO svart at de ikke uttaler seg i saken.

Høringsnotatet inneholdt en drøfting av spørsmål om vandelskontroll av utlendinger utenfor EØS. Dette spørsmålet følges ikke opp i denne proposisjonen. Spørsmålet vil vurderes nærmere i

samarbeid med øvrige departement med ansvar for sektorer med tilsvarende utfordringer. Høringsinstansenes innspill vil tas med i dette arbeidet.

Høringsnotatet inneholdt videre forslag til endringer i forskrift 15. oktober 1999 nr. 1090 om politiattest i henhold til barnevernloven tilpasset forslagene til lovendringer. Forskriften inneholder også bestemmelser om oppbevaring av politiattest, makulering og taushetsplikt. *Datatilsynet* har kommet med synspunkter på dagens regler om oppbevaring. Forskriften vil bli endret i samsvar med endringer i barnevernloven § 6-10 og vurdert på bakgrunn av merknader i høringen. Forskriftsendringene omtales ikke nærmere i proposisjonen.

3 Krav om barneomsorgsattester i barnevernet

3.1 Innledning

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet opprettholder forslaget i høringsnotatet om å innarbeide politiregisterlovens regler om barneomsorgsattester i barnevernloven. Forslaget har fått støtte fra samtlige høringsinstanser. Høringsinstansene har særlig lagt vekt på at det å innføre reglene om barneomsorgsattester vil bidra til bedre beskyttelse av barn i barnevernet. Flere instanser har likevel understreket at krav om politiattester ved ansettelse bare er ett av flere virkemidler for å beskytte barn mot overgrep. Departementet er enig i at det er viktig å se på krav til politiattester i sammenheng med andre tiltak for å beskytte barn i barnevernet.

3.2 Når skal det kreves avgrenset barneomsorgsattest ?

3.2.1 Gjeldende rett

Barnevernloven § 6-10 gir regler om krav til politiattest i barnevernet. Bestemmelsen ble innført med virkning fra 1. november 1999. Formålet var å hindre seksuelle overgrep mot barn som mottar tiltak fra barneverntjenesten. Barnevernloven § 6-10 gir hjemmel til å kreve avgrenset attest, dvs. politiattest som viser overtredelser av nærmere bestemte straffebud. Barnevernloven § 6-10 omfatter i dag straffebud som gjelder seksuelle overgrep mot barn. Det vises til kap. 4 for en nærmere gjennomgang av innholdet i politiattestene som kreves etter dagens regler.

Etter barnevernloven § 6-10 første ledd *skal* det kreves politiattest av den som skal ansettes i barneverntjenesten, jf. § 2-1. I § 1 i forskrift 15. oktober 1999 nr. 1090 om politiattest i henhold til barnevernloven, presiseres at kravet bare gjelder personer som utfører arbeid etter lov om barneverntjenester § 2-1.

Etter barnevernloven § 6-10 annet ledd første punktum *skal* den som skal ansettes i en institusjon som er omfattet av § 5-1, eller i et statlig senter for foreldre og barn, i en privat eller kommunal institusjon eller et senter for foreldre og barn som er godkjent etter § 5-8, eller et omsorgssenter for mindreårige etter kapittel 5 A, legge fram tilfredsstillende politiattest. I forskrift om politiattest etter barnevernloven § 2 annet ledd presiseres at dersom eier av privat institusjon eller omsorgssenter for mindreårige skal arbeide eller oppholde seg regelmessig i institusjonen eller omsorgssenteret, skal vedkommende legge fram tilfredsstillende politiattest.

Etter barnevernloven § 6-10 annet ledd annet punktum jf. forskriften § 2 første ledd *kan* det kreves politiattest også fra andre som utfører oppgaver for institusjonen, senteret for foreldre og barn eller omsorgssenteret for mindreårige når vedkommende har direkte kontakt med barn og unge eller foreldre som oppholder seg der.

Etter barnevernloven § 6-10 tredje ledd jf. forskriften § 3 *skal* det kreves politiattest fra fosterforeldre. Den eller de som skal godkjennes som fosterforeldre, jf. § 4-22, skal legge fram tilfredsstillende politiattest. Det *kan* kreves politiattest også fra andre som bor i fosterhjemmet.

Det *kan* etter barnevernloven § 6-10 fjerde ledd kreves politiattest fra støttekontakter, tilsynsførere, private som tar i mot barn som avlastningstiltak og andre som utfører oppgaver for barneverntjenesten som ledd i hjelpetiltak etter § 4-4. I forskriften § 4 presiseres at når oppgaven innebærer direkte kontakt med barn og unge som omfattes av loven, *bør* politiattest i alle tilfeller kreves fremlagt.

3.2.2 Forslag i høringsnotatet

I høringsnotatet ble det lagt til grunn at hjemlene for å kreve politiattest etter barnevernloven § 6-10 første, andre og fjerde ledd som hovedregel omfatter situasjoner som faller inn under formålet i politiregisterloven § 37 nr. 4. Hjemlene omfatter personer som ansettes i barneverntjenesten, i institusjon el. eller som utfører nærmere bestemte oppgaver i barnevernet. Formålet med å kreve politiattest i slike tilfeller vil være å

forhindre at personer begår overgrep mot eller har skadelig innflytelse på mindreårige, eller bidra til å øke tilliten til at mindreårige tas hånd om av skikkede personer. I slike tilfeller åpner politiregisterloven for å kreve avgrenset barneomsorgsattest. Departementet foreslo derfor at avgrenset barneomsorgsattest i samsvar med politiregisterloven § 39 første ledd skal legges frem i disse tilfellene.

Private som tar i mot barn som avlastningstiltak jf. barnevernloven § 6-10 fjerde ledd, vil imidlertid falle inn under formålet i politiregisterloven § 37 nr. 5 når avlastningen innebærer heldøgnsopphold. Formålet vil i slike tilfeller være å bidra til å sikre at en person som over tid eller jevnlig skal ha heldøgns omsorgsansvar for mindreårige, er egnet for oppgaven. Departementet foreslo derfor at det for personer som tar i mot barn som avlastningstiltak kreves uttømmende og utvidet attest etter politiregisterloven § 39 tredje ledd. Tilsvarende gjelder fosterforeldre. Det vises til kap. 3.3 nedenfor.

I tillegg ble det foreslått å presisere kravet om å fremlegge politiattester fra støttekontakter, tilsynsførere og andre som utfører oppgaver for barneverntjenesten som ledd i hjelpetiltak, se dagens krav i barnevernloven § 6-10 fjerde ledd. Det ble foreslått å stille krav om at det skal kreves avgrenset barneomsorgsattest i slike tilfeller. Departementet foreslo også å presisere kravet til politiattest av personer som utfører oppgaver for institusjon, senter for foreldre og barn eller omsorgssenter for mindreårige når vedkommende har direkte kontakt med barn og unge eller foreldre som oppholder seg der. I dag *bør* det kreves politiattest i slike tilfeller.

3.2.3 Høringsinstansenes syn

Med unntak av *FAD* støtter samtlige høringsinstanser disse forslagene. *FAD* vil imidlertid beholde dagens regel om at attest «kan» kreves av støttekontakter, tilsynsførere mv. fordi forslaget innebærer en risiko for at det vil bli innhentet politiattester også i de tilfeller stillingen ikke åpner for direkte kontakt med mindreårige. *Askøy kommune* vil inkludere sakkyndige. *FO* uttaler at hjemlene kan være formulert slik at det kan se ut som om støttekontakter mv. for barn under omsorg, ikke er omfattet. *Landsforeningen for barnevernsbarn* understreker at kravene om politiattest også må omfatte personer som jobber overfor ettervernsgruppen. *JD* presiserer at det ikke kan kreves barneomsorgsattest av personer som bare skal ha kontakt med foreldre på sentre for foreldre og

barn, da reglene om barneomsorgsattest ikke gjelder beskyttelse av voksne.

3.2.4 Departementets vurdering og forslag

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet viser til at høringsinstansene i det vesentlige støtter forslaget om i hvilke tilfeller avgrenset barneomsorgsattest skal kreves. For så vidt gjelder en nærmere drøftelse av innholdet i avgrenset barneomsorgsattest, vises til kap. 4.

Departementet fastholder således forslaget om at avgrenset barneomsorgsattest i henhold til politiregisterloven § 39 første ledd skal kreves av den som skal ansettes i barneverntjenesten. Det vises til forslag til endringer i barnevernloven § 6-10 første ledd. Departementet opprettholder videre forslaget om at avgrenset barneomsorgsattest i henhold til politiregisterloven § 39 første ledd skal kreves av den som skal ansettes i institusjon som er omfattet av § 5-1, eller i statlig senter for foreldre og barn, i en privat eller kommunal institusjon eller senter for foreldre og barn som er godkjent etter § 5-8, eller et omsorgssenter for mindreårige etter kapittel 5A. Det vises til forslag til endringer i barnevernloven § 6-10 annet ledd første punktum.

Departementet opprettholder for øvrig forslaget om å presisere at støttekontakter, tilsynsførere og andre som utfører oppgaver for barneverntjenesten som ledd i hjelpetiltak skal fremlegge politiattest jf. barnevernloven § 6-10 nåværende fjerde ledd. I forskrift om politiattester § 4 presiseres at når oppgaven innebærer direkte kontakt med barn og unge bør politiattest i alle tilfeller kreves fremlagt. Bakgrunnen for dagens skjønnsregel er at ikke alle hjelpetiltak er av en slik art at de innebærer kontakt med barn og unge. I retningslinjene heter det imidlertid at dersom arbeidet eller oppgaven innebærer slik direkte kontakt med barnet/ungdommen at det foreligger en objektiv mulighet for at hun eller han kan bli utsatt for seksuelle overgrep, bør politiattest i alle tilfeller kreves. De aller fleste som bestemmelsen omfatter, faller allerede innenfor kriteriene for når politiattest bør kreves i dag. Å omgjøre kravet til «skal», vil derfor forenkle regelverket. I det fåtall av tilfeller der vedkommende ikke har direkte kontakt med barn og unge, vil formålet med hjelpetiltaket være å bedre omsorgssituasjonen for barn. Oppgaven vil derfor uansett omfattes av formålet i politiregisterloven § 37 nr. 4 med vekt på hensynet til tilliten til tjenesten. Departementet finner derfor ikke å legge avgjørende vekt på FADs uttalelse, men fastholder forslaget om at det

skal kreves avgrenset politiattest i samsvar med politiregisterloven § 39 første ledd fra støttekontakter, tilsynsførere og andre som utfører oppgaver for barneverntjenesten som ledd i hjelpetiltak etter § 4-4. Departementet foreslår videre at bestemmelsen flyttes til første ledd. Det vises til forslag til nytt annet punktum i barnevernloven § 6-10 første ledd.

Med henvisning til uttalelsen fra FO, presiserer departementet at forslaget omfatter alle personer som utfører oppgaver for barneverntjenesten som ledd i hjelpetiltak, uavhengig av om tiltaket gjelder et barn under omsorg eller et barn som mottar hjelpetiltak i hjemmet. Kravet gjelder også for private aktører.

For så vidt gjelder Askøy kommunes innspill om å inkludere sakkyndige, legges til grunn at sakkyndige vil være gjenstand for tilstrekkelig vandelkontroll gjennom helselovgivningen. Departementet foreslår derfor ikke å inkludere sakkyndige i hjemmelen i barnevernloven § 6-10 nytt første ledd annet punktum.

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet fastholder videre forslaget om å presisere kravet om å fremlegge politiattest for personer som utfører oppgaver på institusjon, omsorgssenter for enslige mindreårige eller senter for foreldre og barn. I henhold til barnevernloven § 6-10 annet ledd annet punktum jf. forskriften § 2 første ledd, kan det kreves politiattest i slike tilfeller når vedkommende har direkte kontakt med barn og unge eller foreldre som oppholder seg der. I dagens retningslinjer uttales følgende: «har vedkommende oppgaver i eller for institusjonen som kan innebære direkte kontakt med barn og unge på linje med det de ansatte har, vil det – objektivt sett – være en mulighet for at seksuelle overgrep mot barn og unge kan finne sted. I slike tilfeller bør politiattest kreves». Departementet foreslår også i dette tilfellet at det skal kreves avgrenset politiattest etter politiregisterloven § 39 første ledd av personer som utfører oppgaver for institusjon, når vedkommende har direkte kontakt med barn og unge som oppholder seg der, se forslag til endring i barnevernloven § 6-10 annet ledd annet punktum.

Forslaget innebærer ingen generell plikt til å fremlegge politiattest for alle som utfører oppgaver for institusjon. Oppgaver for institusjon vil omfatte et vidt spekter og også omfatte tekniske forhold eller drift. Det sentrale vurderingstema er om oppgaven gir «direkte kontakt» med beboerne. Avgjørende må være om oppgaven gir en posisjon som gjør det mulig å opparbeide seg et tillitsforhold til barnet. Sentrale kriterier er om

vedkommende har slike oppgaver jevnlig eller over tid.

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet har merket seg at *Justisdepartementet* påpeker at det ikke kan kreves barneomsorgsattest etter politiregisterloven § 39 første ledd av personer som utfører oppgaver på senter for foreldre og barn dersom vedkommende bare skal ha direkte kontakt med foreldre som oppholder seg der. Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet viser til at henvisningen til «foreldre» i dagens § 6-10 annet ledd annet punktum ble tatt inn i barnevernloven i forbindelse med lovregulering av sentrene for foreldre og barn fra 1. januar 2010, se Ot. prp. nr. 69 (2008-2009). Senter for foreldre og barn (kalt mødre hjem før 1. januar 2006) er et tiltak der barn er sammen med foreldre, vanligvis fra fødsel. Departementet legger til grunn at personer som utfører oppgaver på slike sentre vanskelig vil kunne ha oppgaver som bare innebærer direkte kontakt med foreldre, uten samtidig også å ha kontakt med barnet. Departementet ser derfor ikke grunn til å foreslå endringer i dagens barnevernlov på dette punktet.

Landsforeningen for barnevernsbarn har reist spørsmål om vandelskontroll av personer som jobber med ettervern. Departementet viser til at dagens krav til politiattest i barnevernloven § 6-10 første og annet ledd gjelder den som skal ansettes i barneverntjenesten, den som skal ansettes i institusjon el. Ansatte i barneverntjenesten eller på institusjoner vil kunne ha oppgaver overfor både mindreårige og ungdommer over 18 år under ettervern. Dette følger av at tiltak kan opprettholdes når barnet fyller 18 år, i samsvar med reglene i barnevernloven § 1-3 annet ledd. Kravet om politiattest gjelder således uavhengig av om barnet er over eller under 18 år. Departementet legger til grunn at forslaget om å kreve barneomsorgsattest i samsvar med politiregisterloven § 39 første ledd vil gjelde den samme personkrets som i dag omfattes av barnevernloven § 6-10.

3.3 Når skal det kreves uttømmende barneomsorgsattest?

3.3.1 Gjeldende rett

Barnevernloven § 6-10 gir i dag ikke hjemmel for å kreve uttømmende politiattest. Etter barnevernloven § 6-10 tredje ledd kreves i dag tilfredsstillende politiattest av den eller de som skal godkjennes som fosterforeldre. Med tilfredsstillende politiattest menes politiattest etter barnevern-

loven § 6-10 femte ledd, dvs. tilsvarende avgrenset attest som for øvrig kreves i barnevernet.

3.3.2 Forslag i høringsnotatet

I høringsnotatet ble det vist til at politiregisterloven § 37 nr. 5 åpner for krav om uttømmende og utvidet attest i tilfeller der slik attest kan bidra til å sikre at en person som skal adoptere eller over tid eller jevnlig skal ha heldøgns omsorgsansvar for mindreårige, er egnet for oppgaven. Fosterforeldre skal over tid eller jevnlig ha heldøgns omsorgsansvar overfor mindreårige og omfattes altså av formålet. Departementet foreslo derfor at det skulle kreves uttømmende og utvidet politiattest av denne gruppen. Tilsvarende ble foreslått å gjelde private som tar i mot barn som heldøgns avlastningstiltak, se kap.3.2.2.

3.3.3 Høringsinstansenes syn

Med unntak av *Datatilsynet* støtter samtlige som har uttalt seg, forslaget. *Datatilsynet* mener imidlertid at behovet for uttømmende attester ikke er tilstrekkelig begrunnet. Tilsynet viser til at det ikke fremgår klart nok hvordan relevansen av opplysninger om lovbrudd skal bedømmes. *Datatilsynet* anbefaler at man heller oppstiller flere kategorier av avgrensede attester. Alternativt bør følgene av mindre alvorlige anmerkninger på en uttømmende attest reguleres nærmere.

Enkelte instanser mener at uttømmende attest bør kreves i flere tilfeller. *Fylkesmannen i Hedmark* påpeker at mange institusjoner har små enheter med få ansatte slik at nærheten til barna vil være tilnærmet lik den fosterforeldre har. Det bør derfor vurderes å likestille kravet til politiattest for ansatte i institusjon med fosterforeldre. *Fylkesmannen i Østfold* viser til at enkelte særtiltak har turnus med to til tredøgns vakter, og reiser spørsmålet ved om det bør være krav om uttømmende attest i slike tilfeller. Også *Askøy kommune* uttaler at uttømmende attest bør kreves av miljøterapeuter i «langturnus». *RVTS Vest* mener at det også bør kreves uttømmende attest av ansatte på institusjon. *Statens helsetilsyn* mener uttømmende attest også bør kreves av støttekontakter og andre som har tilsvarende jevnlig og nær kontakt med barn, samtidig som det offentlige mulighet til innsyn og kontroll er begrenset. Også *Helsedirektoratet* mener at uttømmende attest bør kreves av støttekontakter og miljøarbeidere som skal ha heldøgns omsorgsansvar, f. eks. i forbindelse med ferie.

3.3.4 Departementets vurdering og forslag

Forslaget om at uttømmende og utvidet attest skal kreves av fosterforeldre og private som tar i mot barn som heldøgns avlastningstiltak har fått bred støtte, og departementet opprettholder forslaget. Etter departementets oppfatning vil *Datatilsynets* motforestillinger ivaretas tilstrekkelig ved retningslinjer for vurdering av konsekvenser av anmerkninger, se nærmere kap. 5.

Når det gjelder spørsmålet om flere grupper enn foreslått bør fremlegge uttømmende attest, er det argumenter for at for eksempel miljøarbeidere med flerdøgnsvakter på institusjon også skal omfattes. Tilsvarende kan gjelde små institusjonsenheter. Som flere høringsinstanser har påpekt, vil det i praksis kunne være store likheter mellom den enkelte miljøarbeiders og fosterforeldres rolle. Departementet viser imidlertid til at barns beskyttelse ivaretas av langt flere virkemidler i institusjon enn i fosterhjem eller avlastningshjem. Dette gjelder bl. a. rettighetsforskriften, krav til internkontroll, tilsyn mv. Å velge ut hvilke typer institusjonsstillinger der det skal kreves uttømmende attest, vil videre være vanskelig i praksis. Et generelt krav om uttømmende attest for ansatte på institusjon vil gå langt utover situasjonene der politiregisterloven åpner for at uttømmende barneomsorgsattest kan kreves, og vil innebære uforholdsmessig kontroll av ansatte.

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet fastholder derfor forslaget om at krav om uttømmende politiattest omfatter fosterhjem/avlastningshjem. Dette gjelder alle typer fosterhjem, både statlige og kommunale. Med avlastningshjem menes alle typer avlastningstiltak som innebærer heldøgns omsorgsansvar regelmessig eller over tid.

3.3.5 Særlig om husstandsmedlemmer i fosterhjem

Etter barnevernloven § 6-10 tredje ledd siste punktum kan det kreves politiattest også fra andre som bor i fosterhjemmet. I høringsnotatet foreslo departementet å videreføre denne regelen, men slik at det er avgrenset attest etter politiregisterloven § 39 første ledd som kan kreves.

I høringen fremkom at *Stavanger kommune* mener alle som inngår i en husstand bør omfattes av samme grad av kontroll. *Fylkesmannen i Vest-Agder* støtter videreføring av dagens regler, men fremholder at begrunnelsen bare er at det er vanskelig å avgrense hvem som er medlemmer i husstanden. I uttalelsen heter det at fylkesmannen ser

«de utfordringer det kan by på å avklare om en person bor i familiens hjem eller bare oppholder seg der mye og ofte. Fylkesmannen gir derfor sin tilslutning til at dagens bestemmelse videreføres. Det bør fortsatt fremkomme i retningslinjene at bakgrunnen for at politiattest ikke er obligatorisk er problemene knyttet til nevnte avgrensning.»

Redd Barna mener husstandsmedlemmer skal gi avgrenset attest med mindre de ikke bor der. *Universitetet i Oslo* mener det bør innhentes uttømmende attest fra alle voksne personer som bor fast i fosterhjemmet. *Askøy kommune* mener det også bør innhentes attest for hjemmeboende barn over 15 år. *Bufo* mener det bør kreves uttømmende attest av husstandsmedlemmer.

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet opprettholder forslaget om at det *kan* kreves *avgrenset* barneomsorgsattest fra andre husstandsmedlemmer. Politiregisterloven stiller krav om at den som skal avgi uttømmende barneomsorgsattest skal ha heldøgns omsorgsansvar jevnlig eller over tid. Husstandsmedlemmer har ikke omsorgsansvaret, og omfattes følgelig ikke av denne formålsbestemmelsen. Politiregisterloven åpner altså ikke for å kreve uttømmende attest av husstandsmedlemmer. For så vidt gjelder spørsmålet om avgrenset barneomsorgsattest kan eller skal kreves fremlagt, viser departementet i likhet med flere av høringsinstansene, til at det i praksis vil kunne være vanskelig å fastslå om en person bor i familiens hjem eller bare oppholder seg der mye og ofte. Dette gjør det lite hensiktsmessig å kreve at politiattest skal fremlegges. I enkelte tilfeller vil det dessuten åpenbart være verken ønskelig eller nødvendig å kreve politiattest fra for eksempel mindreårige husstandsmedlemmer. Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet foreslår altså å videreføre dagens regel om at det kan kreves politiattest fra andre husstandsmedlemmer, og at det er avgrenset politiattest etter politiregisterloven § 39 første ledd som kreves.

4 Straffebud som skal inngå i avgrenset barneomsorgsattest

4.1 Gjeldende rett

4.1.1 Barnevernloven

Avgrenset attest viser overtredelser av nærmere bestemte straffebud. Uttømmende attest viser alle strafferettslige reaksjoner som er registrert i

reaksjonsregisteret. Dagens barnevernlov § 6-10 gir hjemmel for å kreve en avgrenset politiattest.

Barnevernloven § 6-10 femte ledd bestemmer i dag hvilke straffebestemmelser og reaksjoner som skal anmerkes i attesten. Straffebudene omfatter seksuelle overgrep mot barn. Politiattesten skal videre vise om personen er siktet eller tiltalt for overtredelse av de nevnte straffebud. Dette innebærer at også verserende saker skal fremgå. I forskriften blir det presisert at overføring til konfliktråd, påtaleunntater og henlagte siktelsener og tiltaler ikke skal fremgå av attesten, jf. § 5 annet ledd.

Etter barnevernloven § 6-10 femte ledd skal politiattesten vise om vedkommende er siktet, tiltalt, ilagt forelegg eller er dømt for brudd på straffeloven §§ 193 (seksuell omgang ved misbruk av stilling, avhengighetsforhold eller tillitsforhold mv.), 194 (seksuell omgang med innsatt/en som er plassert i anstalt/institusjon under kriminalomsorgen, politiet eller barnevernet og som der står under vedkommendes myndighet/opsikt), 195 (seksuell omgang med barn under 14 år), 196 (seksuell omgang med barn under 16 år), 197 (incest), 199 (seksuell omgang med fosterbarn, pleiebarn, stebarn mv.), 200 annet ledd (seksuell handling med barn under 16 år), 201 bokstav c (uanstendig atferd i nærvær av barn under 16 år), 203 (seksuell omgang eller handling med person under 18 år mot vederlag) og 204a (rammer barnepornografi).

4.1.2 Politiregisterloven

Ny politiregisterlov angir hvilke straffebestemmelser og reaksjoner som skal anmerkes på avgrenset barneomsorgsattest, se § 39 første ledd. Som følge av det utvidede formålet, omfatter de nye reglene i politiregisterloven flere straffebestemmelser enn dagens regel i barnevernloven. Reaksjonene som skal anmerkes er imidlertid de samme i politiregisterloven som etter dagens barnevernlov. Dette betyr at også verserende saker skal fremgå.

I henhold til § 39 første ledd skal det således anmerkes om personen er «siktet, tiltalt, har vedtatt forelegg eller er dømt for overtredelse av» straffeloven §§ 162 (narkotikaforbrytelser), 192 (voldtekt), 193 (seksuell omgang ved misbruk av stilling, avhengighetsforhold eller tillitsforhold mv.), 194 (seksuell omgang med innsatt/en som er plassert i anstalt/institusjon under kriminalomsorgen, politiet eller barnevernet og som der står under vedkommendes myndighet/opsikt), 195 (seksuell omgang med barn under 14 år), 196

(seksuell omgang med barn under 16 år), 197 (incest), 199 (seksuell omgang med fosterbarn, pleiebarn, stebarn mv.), § 200 annet ledd (seksuell handling med barn under 16 år), § 201 første ledd bokstav c (uanstendig atferd i nærvær av barn under 16 år), §§ 201 a (grooming), 203 (seksuell omgang eller handling med person under 18 år mot vederlag), 204 a (rammer barnepornografi), 219 (mishandling i nære relasjoner), 224 (menneskehandel), § 229 annet og tredje straffalternativ (rammer tilfeller der handlinger påfører offeret skader av et visst omfang og der handlingen resulterer i at offeret dør eller påføres betydelig skade på legemet eller helbred), §§ 231 (rammer voldshandlinger som er enda grovere), 233 (forsettlig drap) og 268 jf. 267 (simpelt og grovt ran).

Etter politiregisterloven § 39 første ledd skilles mellom bestemmelser som skal anmerkes med og uten tidsbegrensning. Bestemmelser som skal anmerkes uten tidsbegrensning omfatter seksualforbrytelser og drap; straffeloven §§ 192, 193, 194, 195, 196, 197, 199, § 200 annet ledd, § 201 første ledd bokstav c, §§ 201 a, 204 a og 233.

Overtredelse av straffeloven §§ 162, 203, 219, 224, § 229 annet og tredje straffalternativ, §§ 231 og 268 jf. 267 skal anmerkes med tidsbegrensning. Med unntak av straffeloven § 203 som gjelder seksuell omgang eller handling med person under 18 år mot vederlag, gjelder tidsbegrensningen voldsforbrytelser, ran og narkotikakriminalitet.

Tidsbegrensning innebærer at reaksjoner som er avsluttet mer enn 10 år tilbake i tid ikke skal anmerkes. Ubetinget fengsel inntil 6 måneder, betinget fengsel eller bøter skal imidlertid ikke anmerkes når reaksjonen er ilagt mer enn 3 år tilbake i tid. Lovbrudd begått av person under 18 år skal ikke anmerkes når lovbruddet har medført dom på betinget fengsel eller bot og er begått mer enn 2 år for politiattesten utstedes.

Politiregisterloven § 39 annet ledd gir hjemmel for i forskrift gitt i medhold av annen lovgivning, å innføre krav om flere eller færre straffebud i forskrift. Dette forutsetter at det foreligger særlige grunner.

4.2 Forslag i høringsnotatet

I høringsnotatet ble det foreslått at avgrenset politiattest som kreves etter barnevernloven, skal vise anmerkninger på de samme straffebud som følger av politiregisterloven § 39 første ledd om avgrenset barneomsorgsattest. Det ble vist til at Stortinget ved behandlingen av politiregisterloven nylig har sluttet seg til det utvalget av straffebestem-

melser som inngår i politiregisterloven § 39 første ledd. Et sentralt formål med reglene om barneomsorgsattest er å skape enhetlig regulering av ordningene med politiattest for personer som skal utføre oppgaver overfor mindreårige. I høringsnotatet vises til at spørsmålet om også andre straffebud bør tas med, derfor primært bør vurderes som eventuelle forslag til endringer i politiregisterloven. Det ble lagt til grunn at det ikke forelå særlige grunner for å innføre krav om flere eller færre straffebestemmelser enn de som følger av politiregisterloven § 39 første ledd, på barnevernområdet. Det ble videre lagt til grunn en videreføring av dagens regler om at anmerkninger på verserende saker skal fremgå. Dette er i samsvar med politiregisterloven § 39 første ledd der det heter at både siktelse og tiltalinger skal fremgå av barneomsorgsattest.

4.3 Høringsinstansenes syn

De fleste instansene har gitt en generell støtte til forslagene i høringsnotatet. For så vidt gjelder reaksjoner, uttaler *Redd Barna* at de er positive til at verserende saker skal fremgå. Også *Statens helse-tilsyn* har merket seg dette. Flere høringsinstanser har uttalt seg om konsekvenser av anmerkninger knyttet til verserende saker. Det vises til kap. 5.3 for en nærmere drøftelse.

Utlendingsdirektoratet, *Politidirektoratet* og *Advokatforeningen* gir uttalt støtte til at politiattesten skal omfatte de samme straffebud som fremgår av politiregisterloven § 39 første ledd, under henvisning til at harmonisering er viktig av rettsikkerhetshensyn. I *Advokatforeningens* uttalelse heter det:

«politiattester etter barnevernloven bør inneholde de samme straffebud som fremgår av politiregisterloven. Formålsbetraktninger så vel som harmoniseringshensyn tilsier dette.»

NAV har ikke innvendinger til at harmoniseringshensynet tillegges avgjørende vekt.

Enkelte høringsinstanser vil imidlertid ha inn flere/færre straffebud:

For så vidt gjelder narkotikaforbrytelser, mener *Stavanger kommune* at de minst grove overtredelsene av straffeloven § 162 (narkotikaforbrytelser) ikke bør omfattes, samt støtter at legemiddeloven ikke er med. *Horten kommune* har ikke noe imot at også brudd på legemiddeloven tas med. *Statens helsetilsyn*, *Askøy kommune*, *fylkesmannen i Oslo og Akershus* vil at også brudd på legemiddeloven skal anmerkes på barneomsorgsattest.

sorgsattest. *Universitetet i Oslo*, *Seksjon for medisinsk etikk*, har under tvil sluttet seg til at overtredelser av legemiddeloven ikke skal tas med.

Med hensyn til voldsforbrytelser, reiser *fylkesnemnda for barnevern og sosiale saker i Oslo og Akershus* spørsmålet om ikke også overtredelser av straffeloven § 229 første straffealternativ (legemsbeskadigelser) bør tas med. *Statens helse-tilsyn* vil at anmerkninger både etter straffeloven § 228 siste ledd (legemsfornærmelser) og § 229 første straffealternativ skal tas med. Statens helse-tilsyn stiller seg tvilende til at den foretatte avgrensingen «vil bidra til å skape tillit til at barn beskyttes mot overgrep». *Landsforeningen for barnevernsbarn* stiller seg undrende til at ikke enhver form for voldsutøvelse skal inngå i politiattesten. *Barneombudet* ber om en ny vurdering av om ikke forbrytelser som omfatter grov vold skal tas med uten tidsbegrensning. Ombudet uttaler følgende:

«Barneombudet stiller seg spørrende til om ikke også grov vold har en alvorlighetsgrad og fare for gjentakelse som gjør at dette burde vært inkludert som forhold som skal fremgå av politiattesten uten tidsbegrensninger.»

Redd Barna mener grove voldsforbrytelser jf. straffeloven § 229 2. og 3. ledd (legemsbeskadigelser) samt § 231 (grov legemsbeskadigelse) bør anmerkes uten tidsbegrensning. *Helsedirektoratet* mener at hovedregelen bør være at overtredelser anmerkes i minst 5 år, samt at overtredelser av strl. § 219 (vold i nære relasjoner), § 229 (legemsbeskadigelser) og § 231 (grov legemsbeskadigelse) anmerkes uten tidsbegrensning.

4.4 Departementets vurdering og forslag

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet viser til at politiregisterlovens regler om barneomsorgsattester gir felles rammer for politiattester som kreves av personer som skal utføre oppgaver overfor mindreårige, uavhengig av hvilken sektor det dreier seg om. Slike felles rammer er viktig for å sikre kvalitet og enkel praksis i rutine rundt utstedelse av politiattester. Stortinget har så sent som våren 2010 sluttet seg til de straffebud som skal omfattes av avgrenset barneomsorgsattest etter politiregisterloven § 39 første ledd. I politiregisterlovens forarbeider fremgår at de aktuelle straffebestemmelsene er tatt inn etter en grundig avveining mellom hensynene til beskyttelse av barnet og hensynet til resosialisering av personer som har begått lovbrudd. Straffebestemmelsene attesten omfatter, er vurdert å

ramme handlinger som er særlig alvorlige i relasjon til mindreårige.

Politiregisterloven § 39 annet ledd åpner samtidig for at det kan innføres krav om flere eller færre straffebestemmelser enn hva som følger av første ledd hvis særlige grunner foreligger. Flere høringsinstanser gir uttrykk for at enkelte straffebestemmelser knyttet til narkotikaforbrytelser og vold, og som ikke er inkludert i politiregisterlovens regler om barneomsorgsattester, burde vært det på barnevernområdet. *Redd Barna, HelseDirektoratet* og *Barneombudet* mener videre at bestemmelser knyttet til grove legemskrenkelser bør anmerkes uten tidsbegrensning.

Departementet viser til at spørsmålet om hvilke straffebed som bør omfattes er utpreget skjønnsmessig. Politiregisterloven er nylig vedtatt og bygger på grundige forarbeider. I Ot.prp. nr 108 (2008-2009) fremkommer at straffebedene som er inntatt i politiregisterloven § 39 første ledd er valgt ut fra hva som anses nødvendig for å oppnå formålet med attesten. For så vidt gjelder narkotikaforbrytelser, omfattes straffeloven § 162 i sin helhet. Bestemmelsen omfatter den som ulovlig «tilvirker, innfører, utfører, erverver, oppbevarer, sender eller overdrar narkotika». Legemiddelovens forbud mot bruk og besittelse av narkotika faller imidlertid utenfor. Når det gjelder voldsforbrytelser, er det de mest alvorlige tilfeller av legemskrenkelser som omfattes. I henhold til politiregisterloven § 39 første ledd er grensen satt slik at legemsfornærmelser jf. straffeloven § 228 og legemsbeskadigelser jf. straffeloven § 229 første straffalternativ faller utenfor. Legemsbeskadigelser jf. straffeloven § 229 andre og tredje straffalternativ, samt grove legemsbeskadigelser jf. straffeloven § 231 omfattes. I tillegg omfattes forsettlig drap jf. straffeloven § 233 og mishandling i nære relasjoner jf. straffeloven § 219. Etter en nærmere vurdering finner departementet å legge tilsvarende avgrensning til grunn ved krav om politiattest på barnevernområdet. Vurderingen av hvilke typer overtredelser som skal fremgå av politiattesten er av skjønnsmessig art. Å lage særordninger for hver av de enkelte sektorene vil lett kunne undergrave målet om felles regler. Straffebestemmelsene som er tatt inn i politiregisterloven er vedtatt av Stortinget så sent som våren 2010. Etter departementets oppfatning bør spørsmålet om hvilke straffebed avgrenset barneomsorgsattest skal omfatte, primært knyttes til vurderinger av politiregisterlovens regler.

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet fastholder derfor forslaget i høringsnotatet

og legger til grunn at det ikke er særlige hensyn som tilsier at flere eller færre straffebed skal tas med på barnevernområdet.

5 Konsekvenser av anmerkninger på barneomsorgsattest

Ny politiregisterlov har ikke regler om hvilke konsekvenser som skal følge av anmerkning på barneomsorgsattest. Dette spørsmålet er forutsatt regulert i særlovgivningen.

5.1 Konsekvenser av anmerkninger på avgrenset attest

5.1.1 Gjeldende rett

Etter barnevernloven § 6-10 sjette ledd er den som er ilagt forelegg eller dømt for overtredelse som nevnt i femte ledd, utelukket fra å utføre arbeid eller oppgaver som omhandlet i denne bestemmelsen. Straffebedene som omfattes er straffeloven §§ 193, 194, 195, 196, 197, 199, 200 annet ledd, 201 bokstav c, 203 og 204a. I henhold til barnevernloven § 6-10 femte ledd skal politiattesten også vise om vedkommende er siktet eller tiltalt. I slike tilfeller kan imidlertid vedkommende tilbys stillingen eller oppdraget dersom siktelsen eller tiltalen senere blir frafalt eller dersom vedkommende senere blir frifunnet.

Ny politiregisterlov har ikke regler om hvilke konsekvenser som skal følge av anmerkning på politiattest. I forarbeidene til politiregisterloven uttales at det vil være hensiktsmessig å tilstrebe en harmonisering, hvor det er aktuelt, i forhold til hvilke konsekvenser en anmerkning på attesten skal få. Dette kan for eksempel gjøres ved en slik bestemmelse:

«Person med anmerkning knyttet til straffeloven §§ 192, 193, 195, 196, 199, 200 andre ledd, 201 første ledd bokstav c, 201 a og 204 a skal ikke få adgang til å ha oppgaver overfor mindreårige».

5.1.2 Høringsnotatet

I høringsnotatet ble det drøftet om samtlige anmerkninger på attesten skal medføre utelukkelse fra oppgaver overfor mindreårige, eller om det i enkelte tilfeller skal åpnes for skjønn. Det ble foreslått at hovedregelen skal være at anmerkninger på avgrenset barneomsorgsattest skal være utelukkelse fra oppgaver overfor mindreårige.

Forslaget gikk nærmere ut på at person med anmerkning knyttet til seksualforbrytelser og drap ikke skulle få adgang til å ha oppgaver overfor mindreårige. Dette er anmerkninger knyttet til straffeloven §§ 192, 193, 194, 195, 196, 197, 199, 200 annet ledd, 201 første ledd bokstav c, 201 a, 203, 204 a og 233.

Det ble videre foreslått at person med anmerkning knyttet til narkotikaforbrytelser og grov volds- og ranskriminalitet som hovedregel bør være utelukket fra oppgaver overfor mindreårige. Dette er anmerkninger knyttet til straffeloven §§ 162, 219, 224, § 229 annet og tredje straffalternativ, §§ 231 og 268 jf. 267. Det ble likevel under tvil foreslått en snever unntaksadgang i disse tilfellene. Det ble uttalt at forutsetningen må være at det gjelder en person som har en enkeltstående anmerkning fra lang tid tilbake. Arbeidsgiver må videre kunne legge til grunn at anmerkningen verken indikerer en risiko for at den mindreårige kan utsettes for overgrep eller at en ansettelse vil svekke tilliten til at mindreårige ivaretas av skikede personer.

5.1.3 Høringsinstansenes syn

De fleste høringsinstansene som uttalte seg støttet hovedlinjene i forslaget om konsekvenser av anmerkninger på avgrenset barneomsorgsattest. Imidlertid var det ulike synspunkter på forslaget om en skjønnsadgang.

RVTS støtter adgangen til skjønn, men presiserer behovet for retningslinjer for skjønnet. *Politidirektoratet* støtter forslaget om skjønnsregel slik den er formulert i høringsnotatet. I høringsuttalelsen vises til følgende uttalelse fra Troms politidistrikt:

«Hva ankommer konsekvensene av anmerkninger på politiattesten er politimesteren av den oppfatning at det ved grov voldskriminalitet, rans- og narkotikakriminalitet, bør legges opp til en skjønnsmessig vurdering om vedkommende kan utføre arbeidet til tross for straffereaksjonen. Dette i motsetning til hva som er tilfelle for de aktuelle overtredelsene i sedelighetskapittelet.»

Advokatforeningen støtter forslaget til skjønnsregel, men mener den også burde omfatte seksualforbrytelser (og drap). *UDI* presiserer at ved praktiseringen av unntaksregelen er det viktig at beskyttelseshensynet veier tungt. *Barneombudet* mener det bør utarbeides retningslinjer for skjønnet og uttaler følgende:

«Barneombudet er enig i at utelukkelse bør være utgangspunktet. Vi mener samtidig at det kan være riktig å åpne for en skjønnsvurdering i visse tilfeller hvor voksne har erfaringer som kan være nyttige for barn, for eksempel personer som har gjennomført en vellykket rehabilitering etter fengselsopphold. Det bør imidlertid vurderes å etablere retningslinjer for denne skjønnsutøvingen, slik at skjønn kan praktiseres på en ensartet måte i de ulike instansene som skal gjøre denne vurderingen.»

Bufdir støtter adgangen til å bruke skjønn, men presiserer behovet for retningslinjer. *NAV* presiserer at det er behov for klare grenser for arbeidsgivers skjønnsutøvelse. *Fylkesmannen i Oslo og Akershus* viser til sin høringsuttalelse til forslag om ny politiregisterlov der det fremgår at fylkesmannen på generelt grunnlag mener anmerkning på attest bør føre til utelukkelse.

Statens helsetilsyn støtter ikke en unntaksadgang. Det vises til formålet med reglene og at et unntak vil være vanskelig å praktisere. I høringsuttalelsen heter det:

«Som også departementet gir uttrykk for, mener vi at dette blir en vanskelig regel å praktisere og av hensyn til formålet med innføringen av reglene om barneomsorgsattester støtter Statens helsetilsyn ikke en slik unntaksadgang.»

NHO går i mot en unntaksadgang under henvisning til at arbeidsgiver ikke vil benytte denne i praksis. I høringsuttalelsen heter det:

«Det vil etter vår mening i praksis bli slik at de lovbruddene som tas med i attesten automatisk vil føre til at vedkommende ikke vil bli ansatt. Bedriftene vil ikke ta sjans på å komme i vanskeligheter, blant annet pådra seg erstatningsansvar, dersom de ansetter en person med merknader.»

NHO uttaler videre at skjønn dessuten vil være praktisk umulig overfor personer med utenlandske politiattester. *Universitetet i Oslo* er kritisk til å innføre en unntaksregel siden denne kan være vanskelig å praktisere og behovet ikke er godt nok begrunnet. Tilsvarende gjelder *Redd Barna*, som for øvrig støtter forslaget om konsekvenser.

5.1.4 Departementets vurdering og forslag

Formålet med å utvide antallet straffebestemmelser som skal fremgå av politiattesten, er å utvide

beskyttelsen mot overgrep eller alvorlig, skadelig innflytelse på mindreårige. Det fremgår av politiregisterlovens forarbeider at de aktuelle straffebestemmelsene er tatt inn etter en grundig avveining mellom hensynet til beskyttelse av barnet og hensynet til resosialisering av personer som har begått lovbrudd. Straffebestemmelsene attesten omfatter, er vurdert å ramme handlinger som er særlig alvorlige i relasjon til mindreårige. Anmerkninger på slik politiattest vil i praksis derfor lett kunne føre til at den aktuelle arbeidssøkeren utelukkes fra arbeid. Høringsinstansene er delt i sitt syn på om det likevel bør være en viss adgang til bruk av skjønn for arbeidsgiver.

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet fastholder forslaget om å videreføre dagens regel om at anmerkninger som gjelder seksuelle overgrep mot barn alltid skal føre til utelukkelse fra oppgaver overfor mindreårige. Dette gjelder overtredelser av straffeloven §§ 193 (seksuell omgang ved misbruk av stilling, avhengighetsforhold eller tillitsforhold mv.), 194 (seksuell omgang med innsatt/en som er plassert i anstalt/institusjon under kriminalomsorgen, politiet eller barnevernet og som der står under vedkommendes myndighet/oppsikt), 195 (seksuell omgang med barn under 14 år), 196 (seksuell omgang med barn under 16 år), 197 (incest), 199 (seksuell omgang med fosterbarn, pleiebarn, stebarn mv.), 200 annet ledd (seksuell handling med barn under 16 år), 201 bokstav c (uanstendig atferd i nærvær av barn under 16 år), 203 (seksuell omgang eller handling med person under 18 år mot vederlag) og 204a (rammer barnepornografi).

Departementet foreslår videre at anmerkninger som gjelder straffeloven §§ 192 (voldtekt), 201 a (grooming) og § 233 (forsettlig drap) skal føre til utelukkelse.

Departementet foreslår altså at person med anmerkning knyttet til seksualforbrytelser og drap ikke skal få adgang til å ha oppgaver overfor mindreårige i barnevernet. Med unntak av § 203, er dette overtredelser som skal anmerkes i samsvar med politiregisterloven § 41 nr.1, dvs. uten tidsbegrensning. Utelukkelsen vil altså følgelig være uten tidsbegrensning.

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet foreslår videre at også personer med anmerkning knyttet til straffeloven §§ 162 (narkotikaforbrytelser), 219 (mishandling i nære relasjoner), 224 (menneskehandel), § 229 annet og tredje straffalternativ (ramme tilfeller der handlinger påfører offeret skader av et visst omfang og der handlingen resulterer i at offeret dør eller påføres betydelig skade på legemet eller hel-

bred), §§ 231 (rammer voldshandlinger som er enda grovere), og 268 jf. 267 (simpelt og grovt ran), skal være utelukket fra oppgaver overfor mindreårige. Dette er bestemmelser som skal anmerkes med tidsbegrensning i henhold til politiregisterloven § 40. Tidsbegrensning innebærer at anmerkningen slettes etter en tid og som hovedregel etter 3 år. Utelukkelsen fra arbeid med mindreårige i barnevernet vil være tilsvarende lenge.

Departementet opprettholder altså ikke forslaget om en snever unntaksregel i sistnevnte tilfeller. Flere av høringsinstansene har sluttet seg til forslaget om en slik snever unntaksadgang, men samtidig påpekt behov for klare retningslinjer for skjønnet. Departementet har imidlertid etter en nærmere vurdering funnet å legge avgjørende vekt på synspunktene som kommer til uttrykk i uttalelsene fra *Statens helsetilsyn*, *Redd Barna*, *Universitetet i Oslo* og *NHO*. Departementet viser til at en unntaksregel vil være vanskelig å praktisere. Utvalget straffebud attesten omfatter er knyttet til alvorlige forhold. Barnevernet har ansvar for barn i svært sårbare situasjoner. Selv om enkelte arbeidssøkere med anmerkninger ville kunne være egnet for oppgaven, har departementet kommet til at det ikke bør overlates til arbeidsgiver å vurdere om slik særlig grunn foreligger. Departementet antar også at arbeidsgivere i praksis nok i liten grad ville benytte seg av muligheten til å ansette person med anmerkning.

Departementet presiserer at for så vidt gjelder narkotikaforbrytelser og grov volds- og ranskriminalitet, vil utelukkelsen være midlertidig i samsvar med reglene i politiregisterloven § 40 om tidsbegrensning. Dette innebærer at utelukkelsen som hovedregel vil gjelde i 3 år etter at reaksjonen er ilagt, men i 10 år etter at reaksjonen er avsluttet hvis straffen er ubetinget fengsel i 6 måneder eller mer. For lovbrudd begått av person under 18 år, vil utelukkelsen gjelde i 2 år hvis lovbruddet har medført dom på betinget fengsel eller bot.

Det vises til forslag til første punktum i barnevernloven § 6-10 fjerde ledd.

5.2 Konsekvenser av anmerkninger på uttømmende attest

5.2.1 Gjeldende rett

Etter dagens regler kreves ikke uttømmende attest etter barnevernloven. Politiregisterloven forutsetter at også konsekvenser av anmerkninger på uttømmende attest skal reguleres nærmere i særlovgevingen.

5.2.2 Forslaget i høringsnotatet

En uttømmende attest omfatter reaksjoner på overtredelser av samtlige straffebud uten tidsbegrensning. Siden attesten skal være utvidet, omfattes også verserende saker. Det ble lagt til grunn at en generell regel om at enhver anmerking på slik uttømmende attest som hovedregel skal føre til utelukkelse fra oppgaver overfor mindreårige, ville være for streng.

I høringsnotatet ble det i stedet vist til at konsekvensene av anmerkninger på uttømmende attest bør være minst tilsvarende hva som følger av anmerkninger på avgrenset attest.

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet foreslo at anmerkninger på uttømmende attest som hovedregel skal føre til utelukkelse, dersom slik anmerking ville fremgått av avgrenset attest. Departementet foreslo videre at anmerkninger på uttømmende attest, men som ikke ville fremgått av avgrenset attest, skulle føre til utelukkelse dersom disse gir anledning til tvil om personens egnethet.

5.2.3 Høringsinstansenes syn

Også her fikk forslaget bred støtte. *Advokatforeningen* ser behovet for en bestemmelse som foreslått, men påpeker rettssikkerhetsmessige utfordringer. *Redd Barna* presiserer behovet for retningslinjer for skjønnet. Dette gjelder også *Stavanger kommune*, *fylkesnemnda*, *Barneombudet*, *Bufdir*, *Statens helsetilsyn*, *Høgskolen i Harstad*, *Universitetet i Oslo (Det medisinske fakultet)*. *Datatilsynet* mener at det bør reguleres nærmere hvilke følger mindre alvorlige anmerkninger skal ha. I uttalelsen heter det:

«Det fremgår ikke klart nok hvordan relevansen av opplysninger om lovbrudd som ikke er omfattet av avgrenset attest skal bedømmes. Datatilsynet anbefaler at man heller oppstiller flere kategorier av avgrensede attester. Alternativt bør det reguleres nærmere hva følgene av mindre alvorlige anmerkninger på en uttømmende attest skal være for den som søker stillingen.»

5.2.4 Departementets vurdering og forslag

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet viser til at kravet til uttømmende attest gjelder person som skal ha heldøgns omsorgsansvar for barn i sitt private hjem. Dette er personer som i

særlig grad vil opparbeide tillitsforhold til mindreårige samtidig som det offentliges mulighet til innsyn og kontroll er begrenset. Departementet opprettholder derfor forslaget om at konsekvensene av anmerkninger på attesten bør være minst tilsvarende hva som følger av anmerkninger på avgrenset attest.

En uttømmende attest omfatter reaksjoner på overtredelser av samtlige straffebud uten tidsbegrensning. En generell regel om at anmerkninger på uttømmende attest skal føre til utelukkelse fra oppgaver overfor mindreårige, vil derfor være for streng. For eksempel vil mindre alvorlig vinningskriminalitet fra lang tid tilbake ikke nødvendigvis gi anledning til tvil om personens egnethet i dag.

Departementet fastholder imidlertid forslaget om at anmerkninger som ville fremgått av avgrenset attest, skal ha tilsvarende konsekvenser som anmerkninger på avgrenset attest. Det vises til forslag til første punktum i barnevernloven § 6-10 fjerde ledd som vil omfatte anmerkninger på barneomsorgsattest uavhengig av om det dreier seg om avgrenset eller uttømmende attest. Slike anmerkninger vil altså føre til utelukkelse med den tidsbegrensning som følger av politiregisterloven § 39 første ledd.

Departementet foreslår videre at anmerkninger som ikke ville fremgått av avgrenset attest, skal føre til utelukkelse dersom disse gir anledning til tvil om personens egnethet. Det vises til forslag til siste punktum i barnevernloven § 6-10 fjerde ledd.

Departementet viser til at flere høringsinstanser har understreket behovet for retningslinjer for skjønnet i disse tilfellene. Departementet vil utarbeide slike retningslinjer i forbindelse med endringer i forskrift om politiattester i barnevernet. Målet vil være å gi retningslinjer for hvilke type overtredelser som i særlig grad gir anledning til slik tvil, straffereaksjonens art og om det dreier seg om enkeltstående hendelser eller flere lovbrudd. Skjønnet vil bare omfatte overtredelser som ikke ville fremkommet av avgrenset attest, da anmerkninger som fremkommer av slik attest uansett fører til utelukkelse. Ett utgangspunkt er at enkeltstående, mindre alvorlige lovbrudd fra lang tid tilbake, vil gi minst anledning til tvil om personens egnethet i dag. Tilsvarende vil gjentatte lovbrudd lettere kunne gi anledning til tvil om personens egnethet. Dette vil for eksempel kunne gjelde gjentatte tilfeller av legemskrenkelses som ikke ville fremgått av avgrenset barneomsorgsattest.

5.3 Særlig om konsekvenser av anmerkninger knyttet til verserende saker

Etter dagens regler anmerkes verserende saker. I henhold til barnevernloven § 6-10 femte ledd skal politiattesten også vise om vedkommende er siktet eller tiltalt. Tilsvarende gjelder politiregisterloven § 39 første ledd. Det vises til Ot. prp. nr. 108 (2008-2009) kap. 12.5.4 jf. kap. 12.5.2.3. Gjennom den foreslåtte henvisningen til politiregisterloven § 39 første ledd i barnevernloven § 6-10 første og annet ledd, vil avgrenset barneomsorgsattest på barnevernområdet også omfatte verserende saker. Tilsvarende foreslås utvidet barneomsorgsattest å være utvidende, se forslag til § 6-10 tredje ledd.

Konsekvenser av anmerkninger på verserende saker reguleres i dag i barnevernloven § 6-10 sjette ledd, der det heter at den som er ilagt forelegg eller dømt for overtredelse som nevnt i femte ledd, er utelukket fra å utføre arbeid eller oppgaver som omhandlet i denne bestemmelsen. I forskrift om politiattester § 7 heter det at den som ikke kan fremlegge tilfredsstillende politiattest, ikke kan ansettes eller utføre arbeid eller oppgaver som nevnt i denne forskrift. I retningslinjene presiseres at yrkesforbudet også omfatter personer som er siktet eller tiltalt for de aktuelle forhold. Det uttales at vedkommende i slike tilfeller kan tilbys stillingen eller oppdraget dersom siktelsen eller tiltalen senere blir frafalt eller dersom vedkommende senere blir frifunnet.

I høringsnotatet ble ikke spørsmålet om konsekvenser av anmerkninger på verserende saker drøftet særskilt. Flere høringsinstanser hadde imidlertid synspunkter.

Advokatforeningen mener at siktelser og tiltaler ikke skal gis konsekvenser på linje med ilagte straffereaksjoner. *Advokatforeningen*

«ser med særlig betenkeligheter på at lovforslaget legger opp til å la siktelser og tiltaler få samme ubetingede konsekvens for den som det er aktuelt å ansette – som om vedkommende var domfelt eller hadde vedtatt forelegg. Når det heller ikke er lagt opp til et system hvor vedkommende kan få en uavhengig vurdering av sin sak før ansettelsesspørsmålet avgjøres, mener Advokatforeningen at lovforslaget her ikke ivaretar rettssikkerhetsmessige hensyn på en betryggende måte.»

Redd Barna uttaler at verserende saker som ender med henleggelse eller frifinnelse ikke bør få konsekvenser for ansettelsen.

Departementet legger til grunn at det etter dagens regler er slik at anmerkninger knyttet til verserende saker også fører til utelukkelse, men slik at personen kan tilbys stillingen dersom en siktelse eller tiltale senere blir frafalt eller dersom vedkommende senere blir frifunnet. Departementet ser at *Advokatforeningen* målbærer viktige rettssikkerhetshensyn på vegne av den som avkreves politiattest. Samtidig tilsier formålet med barneomsorgsattest og hensynet til beskyttelse av barn, at også anmerkninger i verserende saker gis konsekvenser. Departementet foreslår således å opprettholde dagens regler, og at disse presiseres i lovteksten, se formuleringen «med anmerkning» i forslag til første og annen setning i § 6-10 fjerde ledd.

Konsekvenser av anmerkninger på verserende saker som bare fremkommer på uttømmende attest, vil omtales i departementets retningslinjer.

6 Fornyhet barneomsorgsattest

6.1 Gjeldende rett

Barnevernloven har i dag ingen regler om at politiattest kan kreves på nytt av en person som allerede er ansatt eller utfører oppgaver i barnevernet. Kravet om politiattest er knyttet til en ny ansettelse.

I henhold til politiregisterloven § 43 kan brukeren av tidligere utstedt politiattest få utlevert nye opplysninger av betydning, dersom vilkårene for utstedelse av politiattest fortsatt er til stede. Dette er en bestemmelse som hjemler en generell rett til å kunne innhente fornyet attest uten at dette fremgår av hjemmelsgrunnlaget for attesten. Ny politiregisterlov åpner altså for å kreve ny politiattest knyttet til eventuelle straffbare forhold som har funnet sted etter ansettelsen.

Hjemmelen i politiregisterloven § 43 omfatter ikke andre opplysninger enn de som fremgår av hjemmelsgrunnlaget for utstedelse av den opprinnelige attesten.

6.2 Høringsnotatet

I høringsnotatet ble politiregisterloven § 43 omtalt, og det ble lagt til grunn at denne ga grunnlag for krav om fornyet attest av ansatte på barnevernområdet.

6.3 Høringsinstansenes syn

Mange høringsinstanser har tatt opp spørsmål knyttet til fornyet attest. *Barneombudet* ber om at

det vurderes å innføre adgang til å kreve fornyet politiattest, eventuelt et krav om at slik attest skal leveres rutinemessig hvert tredje eller femte år. *FO* foreslår at det innføres krav om fornyet politiattest hvert 3. år. *KIM* mener manglende krav til jevnlig fornyelse av barneomsorgsattester svekker ordningens primære formål. *Redd Barna* ber om at det tydeliggjøres at bestemmelsen i politiregisterloven § 43 også skal gjelde på barnevernområdet. *Asker kommune* påpeker at det vil være behov for å ha en generell hjemmel i barnevernloven for å kunne innhente fornyet politiattest, og at slik bør innhentes 3-5 år etter ansettelsen. *Landsforeningen for barnevernsbarn* ber om at det etter en viss tidsperiode bes om ny politiattest. *Fylkesmannen i Østfold* mener det bør vurderes om det er hensiktsmessig at attestene oppdateres eller fornyes etter en viss tid. *Fylkesmannen i Vest-Agder* mener det bør innføres en egen hjemmel til å kreve fornyet politiattest på barnevernområdet, i samsvar med reglene i politiregisterloven.

6.4 Departementets vurdering og forslag

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet viser til at arbeidsgiver vil kunne ha behov for fornyet vandelskontroll. I henhold til politiregisterloven § 43 kan bruker av tidligere utstedt politiattest få utlevert nye opplysninger av betydning, dersom vilkårene for utstedelse av politiattest fortsatt er til stede. I forarbeidene presiseres at bestemmelsen omhandler de tilfellene der politiattest tidligere er utstedt, men hvor brukeren av opplysningene, for eksempel en arbeidsgiver, har fått tilgang til informasjon som gir ham grunn til å tro at det foreligger nye opplysninger av betydning.

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet legger til grunn at politiregisterloven § 43 gir hjemmel for å kreve fornyet vandelskontroll på barnevernområdet. Forutsetningen er at opplysningene er innenfor rammen av hjemmelsgrunnlaget for utstedelse av den opprinnelige attesten. Departementet finner ut fra tilgjengelighetshensyn at det kan være hensiktsmessig med en henvisning til politiregisterloven § 43 i barnevernloven, og foreslår at en slik henvisning tas inn i femte ledd i barnevernloven § 6-10.

For så vidt gjelder rutinemessig fornyelse av politiattest, henvises til drøftelsen i Ot. prp. nr. 108 (2008-2009) der et forslag om å kreve ny attest hvert tredje år ikke ble fulgt opp. Det ble lagt særlig vekt på ressurs-hensyn. Departementet legger tilsvarende vurdering til grunn på barnevernområdet.

7 Forslag om presisering av hjemmelen for statlig tilsyn med barneverntjenesten i kommunene

7.1 Bakgrunn for endringsforslaget

7.1.1 Meld. St. 7 (2009-2010)

I Meld. St. 7 (2009-2010) Gjennomgang av særlovshjemler for statlig tilsyn med kommunene redegjøres for reglene i kommuneloven kap. 10 A om statlig tilsyn. Kommuneloven kap. 10 A trådte i kraft 1. mars 2007. Med det nye kapittelet er regler om statlig tilsyn med kommunene blitt en del av kommuneloven. Kapittel 10 A inneholder felles regler om rammer, prosedyrer og virkemidler for statlig tilsyn med kommunesektoren. Reglene har som mål å gjøre statens tilsyn med kommunene mer oversiktlig, enhetlig og forutsigbart.

Virkeområdet for kommunelovens regler om tilsyn er avgrenset til tilsyn med de genuine kommunale pliktene, de såkalte «kommunepliktene». Dette er plikter som kun er pålagt kommuner, og som er pålagt disse i deres egenskap av å være lokale, folkevalgte organer.

Som en oppfølging av regelendringene i kommuneloven ble det gjort en gjennomgang av særlov-givningen med sikte på klarere avgrensning av hvilke områder av kommunenes og fylkeskommunenes virksomhet som skal være gjenstand for statlig tilsyn. Vurderingen av hvilke områder som skal være underlagt tilsyn bygget på en risiko- og sårbarhetsanalyse. Valg av tilsyn som virkemiddel måtte i tillegg kunne forsvares gjennom kost- nytteanalyser.

Et av målene med særlovsgjennomgangen var for øvrig å tilpasse og harmonisere reglene i særlovene med de generelle reglene i kommuneloven. Hensynene bak lovendringen i kommuneloven var blant annet å oppnå bedre samordning av og styrket forutsigbarhet knyttet til statlig tilsyn.

Statlig tilsyn på barnevernområdet ble gjennomgått i meldingen kap. 9. Etter foretatt risiko- og sårbarhetsvurdering vurderte departementet risikoen som høy på området. Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementets vurdering var at ressursbruken til tilsynet var liten i forhold til nytten av den, og departementet konkluderte med at lov-hjemlet tilsyn med kommunene på barnevernområdet fortsatt er helt nødvendig.

Departementet varslet videre at det ville foreslå presiseringer i dagens tilsynshjemler i samsvar med føringene for sektordepartementenes gjennomgang.

7.1.2 Innst. 180 S (2009-2010)

Ved behandlingen av stortingsmeldingen ga Komiteen, som kommentar til gjennomgangen av særlovshjemler, uttrykk for at det bør fremkomme direkte av lovteksten at det dreier seg om lovlighetstilsyn. Komiteen anbefalte videre at det skal henvises til prosessreglene i kommuneloven kap. 10 A. Komiteen sluttet seg til vurderingene om behovet for statlig tilsyn med barnevernet, og uttalte at det er nødvendig med et godt tilsyn for å sikre barn rettigheter og vern.

7.2 Departementets forslag

Departementet foreslår endringer i barnevernloven § 2-3 fjerde ledd og § 2-3 b i samsvar med prinsippene nedfelt i kommuneloven kap. 10A. Forslagene innebærer ingen materielle endringer i tilsynsansvaret. På bakgrunn av at saken også har vært behandlet i Stortinget, fremmes forslagene uten forutgående høring.

Forslagene bygger på at tilsynsbegrepet forstås som kontroll med at en kommuneplikt utføres innenfor rammene av loven og at staten trenger hjemmel i lov for å føre tilsyn med kommunene.

Departementet foreslår å endre barnevernloven § 2-3 fjerde ledd slik at bestemmelsene som gjelder innholdet i det statlige tilsynet tas ut og innarbeides i barnevernloven § 2-3 b. Departementet foreslår altså at innholdet i fjerde ledd nåværende bokstav a og c innarbeides i barnevernloven § 2-3 b. Fylkesmannens plikt til å yte råd og veiledning, jf. fjerde ledd nåværende bokstav b vil fortsatt være regulert i § 2-3 fjerde ledd. Dette har sammenheng med at veiledning ikke er en del av tilsyn og derfor også lovteknisk bør skilles fra tilsynet. Departementet foreslår videre at formuleringen «særlig tilsyn» endres til «tilsyn». Begrunnelsen er at statlig tilsyn med det kommunale barnevernet følger alminnelige prinsipper for statlig tilsyn med kommunesektoren.

Departementet foreslår at reglene for rammene for det statlige tilsynet samles i barnevernloven § 2-3 b i samsvar med prinsippene gitt for særlovsgjennomgangen i Meld. St. 7 (2009-2010). Forslaget til overskrift er ment å markere tilsynshjemmelen klarere, men også rammene for tilsynet. I forslaget til nytt annet ledd foreslår departementet å tydeliggjøre det grunnleggende prinsippet i kommuneloven om lovlighetstilsyn ved å presisere i lovteksten at «fylkesmannen skal føre tilsyn med lovligheten av kommunens oppfyllelse av plikter». Dette innebærer at tilsynet gjelder

kontroll med at en kommuneplikt utføres innenfor rammene av loven og at staten trenger hjemmel i lov for å føre tilsyn med kommunene. Lovlighetstilsyn betyr for øvrig at staten ikke kan overprøve det kommunale skjønnet i større grad enn det domstolene er gitt anledning til. Det foreslås også å ta inn en henvisning til kommuneloven kap. 10 A. Dette tydeliggjør at fylkesmannens hjemmel til å vedta pålegg ved brudd på lovbestemte kommuneplikter jf. kommuneloven § 60d, gjelder på barnevernområdet.

Forslagene innebærer ingen endringer i ansvarsforholdet mellom fylkesmannen, Statens helsetilsyn og departementet. I henhold til barnevernloven § 2-3b første ledd har Statens helsetilsyn det overordnede faglige tilsyn med barnevernvirksomheten. Denne endringen trådte i kraft 1. januar 2010 og er nærmere omtalt i Ot. prp. nr. 69 (2008-2009) kap. 10. Statens helsetilsyn har således det overordnede ansvaret for tilsynet fylkesmannen utøver på barnevernområdet. Statens helsetilsyn behandler klager over blant annet fylkesmannens pålegg om å rette forhold jf. kommuneloven § 60 d. Statens helsetilsyn kan videre legge direkte føringer på fylkesmannen i forhold til både metodebruk, tema for tilsyn og prioriteringer. Statens helsetilsyn er videre tillagt kompetanse som overordnet organ etter forvaltningsloven § 35 når det gjelder fylkesmannens behandling av klager etter barnevernloven § 6-5 og forskrift om rettigheter og bruk av tvang under opphold i barneverninstitusjon § 25.

8 Regelteknisk endring

I henhold til barnevernloven § 9-2 kan kommunen kreve at foreldrene skal betale oppfostringsbidrag i forbindelse med at et barn er plassert utenfor hjemmet. Slikt bidrag kan kreves fra måneden etter at plasseringen ble iverksatt og til og med den måneden plasseringen opphører. I forskrift 23. juni 2006 nr. 723 om fastsetting og endring av oppfostringsbidrag etter lov om barneverntjenester § 4 tredje ledd første punktum heter det at oppfostringsbidrag kan kreves fra måneden etter at plasseringen ble iverksatt og til den måneden plasseringen opphører. Departementet foreslår å endre lovteksten slik at den ytre rammen for når oppfostringsbidrag kan kreves av foreldrene, er «til», og ikke «til og med» den måneden plasseringen opphører. På denne måten harmoniseres ordlyden i lov og forskrift. Dette er for øvrig i samsvar med dagens praksis. Forslaget har på denne bakgrunn ikke vært på høring.

9 Økonomiske og administrative konsekvenser

For så vidt gjelder forslaget om å utvide politiattestenes innhold i samsvar med politiregisterloven § 39, vises til Prop. 12 L (2009-2010) jf. Ot.prp. nr. 108 (2008-2009) kap 20.4 om virkninger for politiet. Det heter der at lovforslaget til kapittelet om vandelskontroll ikke i seg selv vil medføre nevneverdige merkostnader:

«Lovforslaget til kapittelet om vandelskontroll vil etter departementets oppfatning ikke i seg selv medføre nevneverdige merkostnader. Riktignok kan forslaget om fornyet vandelskontroll føre til noe merarbeid, avhengig av i hvilken grad arbeidsgivere vil benytte seg av en slik rett til å kreve fornyet vandelskontroll. Man antar imidlertid at denne merbelastningen ble kompensert av forslagene som reduserer politiets arbeid i forbindelse med vandelskontroll. Som eksempel kan nevnes at politiet ikke lenger skal påføre politiattesten flere forhold enn hva som fremgår av hjemmelsgrunnlaget og at man har fjernet utstedelse av skikkethetsvurderinger. Forslag til en generell bestemmelse om hvilke formål som berettiger hjemmel for vandelskontroll kan tenkes i noen grad å motvirke fremtidig ukritisk bruk av politiattester, og således også få en ressursbesparende effekt.»

For øvrig vises til at det gjennom spesiallovgivning stadig skjer en utvidelse av anvendelsesområdet for bruk av politiattester. Økte kostnader grunnet nye hjemler, må derfor beregnes i forbindelse med de aktuelle lovforslagene.

Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet viser til at de fremsatte lovforslagene er en videreføring av eksisterende hjemler og ikke innføring av nye. Riktignok foreslås en presisering av enkelte av dagens hjemler ved at det i tilfeller der det i dag *bør* kreves fremlagt politiattest, nå foreslås et ubetinget krav. Dette vil kunne føre til at noen flere politiattester enn i dag innhentes. Dette er likevel attester det er hjemmel for å kreve allerede i dag og der det i henhold til retningslinjene *bør* kreves slike attester.

Politidirektoratet har i høringen antatt at utvidelsen i antall politiattester som vil bli avkrevd som følge av endring av hjemler fra «*bør*» til «skal», vil kunne gi økte økonomiske og administrative konsekvenser for politiregistrene.

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet viser til at forslaget det vises til er en presi-

sering av gjeldende regler og at det allerede er hjemmel for å kreve politiattest i dag i tilfellene som omfattes.

Ingen av de øvrige forslag antas å få økonomiske eller administrative konsekvenser.

Departementet legger derfor til grunn at forslaget ikke vil føre til økonomiske og administrative konsekvenser av betydning. Evt. endringer i barnevernlovens regler om krav til politiattest kan gjennomføres innenfor de berørte etaters gjeldende budsjettammer.

10 Merknader til de enkelte paragrafer

Til § 2-3

Endringen er en omredigering som følge av at nåværende bokstav a og c i fjerde ledd foreslås overført til barnevernloven § 2-3 b. Endringen medfører at § 2-3 gir en overordnet ramme for fylkesmannens ansvar for tilsyn med og for råd og veiledning av kommunene. Det nærmere innholdet i tilsynsansvaret foreslått inntatt i § 2-3 b. Forslaget om omredigering medfører ingen materielle endringer. Dette gjelder også forslaget om å erstatte formuleringen «særlig tilsyn» med «tilsyn».

Til § 2-3 b

Første ledd i bestemmelsen videreføres. Statens helsetilsyn overtok det overordnede faglige tilsynet etter barnevernloven fra 1. januar 2010. Det vises til kap. 7.2.

Forslag til nytt annet og tredje ledd inneholder rammene for fylkesmannens tilsynsansvar. Forslaget er i samsvar med føringer gitt i Meld. St. 7 (2009-2010) Gjennomgang av særlovshjemler for statlig tilsyn med kommunene. Det vises til kap. 7.

I annet ledd presiseres at fylkesmannen skal føre tilsyn med kommunene og at tilsynet som skal føres er et lovlighetstilsyn. Henvisningen til kommuneloven kap. 10 A tydeliggjør blant annet at hjemmelen for å vedta pålegg jf. kommuneloven § 60 d, gjelder på barnevernområdet.

I tredje ledd fremgår at fylkesmannen også skal føre tilsyn med institusjoner, omsorgssentre for mindreårige og sentre for foreldre og barn. Denne bestemmelsen var tidligere tatt inn i barnevernloven § 2-3 fjerde ledd bokstav c. Endringen er en ren omredigering og medfører ingen realitetsendringer.

Til § 6-10

Bestemmelsen foreslås endret slik at reglene i politiregisterloven § 39 om barneomsorgsattester innarbeides i barnevernlovens regler om krav til politiattester.

Henvisningen i første ledd innebærer at det er avgrenset barneomsorgsattest etter politiregisterloven § 39 første ledd som skal kreves av personer som ansettes i barneverntjenesten. Dette betyr at politiattestene som kreves blir mer omfattende enn i dag. § 6-10 første ledd annet punktum inneholder et presisert krav om politiattest for personer som ikke er ansatt, men som utfører nærmere bestemte oppgaver for barneverntjenesten. Det vises til departementets vurderinger i kap. 3.1.4. Bestemmelsen var tidligere tatt inn i fjerde ledd.

Henvisningen i annet ledd innebærer at det er avgrenset barneomsorgsattest etter politiregisterloven § 39 første ledd som skal kreves av personer som ansettes i institusjon, i senter for foreldre og barn og i omsorgssenter for enslige mindreårige. I annet punktum presiseres et tilsvarende krav for personer som ikke er ansatt, men som utfører oppgaver og som har direkte kontakt med barn og unge som oppholder seg der. Se departementets vurderinger i kap. 3.1.4.

Kravet i tredje ledd første og annet punktum om uttømmende og utvidet barneomsorgsattest av fosterforeldre og private som tar i mot barn som avlastningstiltak, er nytt. Det vises til departementets vurderinger i kap. 3.2. I bestemmelsens tredje punktum presiseres at kravet om uttømmende og utvidet attest ikke gjelder medlemmer av husstanden. For denne gruppen kan det som etter gjeldende regler kreves avgrenset attest, men slik at det er barneomsorgsattest etter politiregisterloven § 39 første ledd som kreves.

Fjerde ledd regulerer konsekvenser av anmerkninger på barneomsorgsattest. Første punktum gjelder både avgrenset og uttømmende

barneomsorgsattest og regulerer konsekvenser av anmerkninger knyttet til overtredelser av nærmere bestemte straffebud. Straffebudene som omfattes er samtlige straffebud som inngår i avgrenset barneomsorgsattest. Annet punktum omfatter bare anmerkninger på uttømmende og utvidet barneomsorgsattest jf. politiregisterloven § 39 tredje ledd. Annet punktum regulerer således konsekvenser av anmerkninger som ikke ville fremkommet på avgrenset barneomsorgsattest. Det vises til departementets vurderinger i kap. 5.2.

Femte ledd inneholder en henvisning til politiregisterlovens regler om adgang til fornyet vandelkontroll. Henvisningen er tatt inn ut fra tilgjengelighetshensyn. Det vises til nærmere omtale i kap. 6.4.

Forskriftshjemmelen er tatt inn i sjette og siste ledd. Forskrift 15. oktober 1999 nr. 1090 om politiattest i henhold til barnevernloven er fastsatt med hjemmel i barnevernloven § 6-10 siste ledd.

Til § 9-2

Forslaget er en regelteknisk endring. Det vises til nærmere omtale i kap. 8.

Til ikrafttredelsesbestemmelsen

Endringene i reglene om krav til politiattest vil komme til anvendelse for ansettelse etter ikrafttredelsestidspunktet.

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om endringer i barnevernloven (krav til politiattester mv.).

Vi HARALD, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i barnevernloven (krav til politiattester mv.) i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til lov om endringer i barnevernloven (krav til politiattester mv.)

I

I lov 17. juli 1992 nr. 100 om barneverntjenester gjøres følgende endringer:

§ 2-3 fjerde ledd skal lyde:

Fylkesmannen er statlig barnevernmyndighet på fylkesnivå. Fylkesmannen plikter å føre tilsyn med barnevernvirksomheten i de enkelte kommuner, *jf. § 2-3 b. Fylkesmannen skal også sørge for at kommunene får råd og veiledning.*

§ 2-3b skal lyde:

§ 2-3b. Statlig tilsyn på barnevernområdet

Statens helsetilsyn har det overordnede faglige tilsyn med barnevernvirksomheten i de enkelte kommuner, og med institusjoner, sentre for foreldre og barn og omsorgssentre for mindreårige etter denne loven. Statens helsetilsyn skal utøve myndighet i samsvar med det som er bestemt i barnevernloven og forskrifter til denne.

Fylkesmannen skal føre tilsyn med lovligheten av kommunens oppfyllelse av plikter etter barnevernloven kap. 1 til 9. Reglene i lov 25. september 1992 nr. 107 om kommuner og fylkeskommuner kapittel 10 A gjelder for denne tilsynsvirksomheten.

Fylkesmannen skal også føre tilsyn med institusjoner og sentre for foreldre og barn etter kapittel 5 og omsorgssentre for mindreårige etter kapittel 5A.

§ 6-10 skal lyde:

§ 6-10. Politiattest

Den som skal ansettes i barneverntjenesten, *jf. § 2-1*, skal legge fram *politiattest som nevnt i politiregisterloven § 39 første ledd. Tilsvarende gjelder for støttekontakter, tilsynsførere og andre som utfører oppgaver for barneverntjenesten som ledd i hjelpetiltak etter § 4-4.*

Den som skal ansettes i en institusjon som er omfattet av § 5-1, eller i et statlig senter for foreldre og barn, i en privat eller kommunal institusjon eller senter for foreldre og barn som er

godkjent etter § 5-8, eller et omsorgssenter for mindreårige etter kapittel 5A, skal legge fram *politiattest som nevnt i politiregisterloven § 39 første ledd. Tilsvarende gjelder andre som utfører oppgaver for institusjonen, senteret for foreldre og barn eller omsorgssenteret for mindreårige, og som har direkte kontakt med barn og unge eller foreldre som oppholder seg der.*

Den eller de som skal godkjennes som fosterforeldre, *jf. § 4-22*, skal legge fram *uttømmende og utvidet politiattest i samsvar med politiregisterloven § 41. Tilsvarende gjelder private som tar i mot barn som avlastningstiltak. Det kan kreves avgrenset politiattest etter politiregisterloven § 39 første ledd også fra andre som bor i fosterhjemmet eller avlastningshjemmet.*

Person med anmerkning knyttet til straffeloven §§ 162, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 199, §200 annet ledd, § 201 første ledd bokstav c, §§ 201 a, 203, 204 a, 219, 224, § 229 annet og tredje straffalternativ, §§ 231, 233 og 268 jf. 267 skal ikke få adgang til å ha oppgaver overfor mindreårige. Person med anmerkning knyttet til øvrige straffebud skal ikke få adgang til å ha oppgaver som nevnt etter tredje ledd, dersom anmerkning kan skape tvil om vedkommende er egnet for oppgaven.

Fornytt vandelskontroll kan foretas i samsvar med politiregisterloven § 43.

Departementet kan gi utfyllende forskrifter til bestemmelsen.

§ 9-2 første ledd første punktum skal lyde:

Når et barn er plassert utenfor hjemmet som følge av et vedtak etter loven, kan kommunen kreve at foreldrene skal betale oppfostringsbidrag fra måneden etter at plasseringen ble iverksatt og til den måneden plasseringen opphører.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.